ZAMONAVIY BASTAKORLIK SAN'ATI

Muhammadjonov Otabek Mansurjon o'g'li
Qo'qon davlat universiteti san'at va
sport fakulteti "Cholg'u ijrochiligi" Afg'on rubob yo'nalishi

Annotatsiya: Ushbu maqola zamonaviy bastakorlik san'ati, uning shakllanishi, rivojlanish tendensiyalari va zamonaviy musiqa jarayonidagi o'rni haqida ilmiy-tahliliy yondashuv bilan yozilgan. Maqolada bastakorlarning ijodiy faoliyati, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, yangi janrlar va musiqiy shakllar yaratishdagi roli yoritiladi. Shuningdek, zamonaviy bastakorlik san'ati milliy musiqa an'analari bilan uyg'unlashgan holda yangi kompozitsiyalar, sahna asarlari va pedagogik jarayonlar orqali rivojlanishi tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy bastakorlik san'ati milliy va global musiqiy jarayonlarni uyg'unlashtirish orqali badiiy yangilik va estetik boylik yaratishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Zamonaviy bastakorlik, bastakorlar, musiqiy ijod, zamonaviy musiqiy texnologiyalar, milliy musiqa an'analari, kompozitsiya, sahna asarlari, pedagogik jarayon, badiiy yangilik, musiqiy innovatsiya

Аннотация: Статья посвящена современному искусству композиторства, его формированию, тенденциям развития и роли в современных музыкальных процессах. Рассматривается творческая деятельность композиторов, использование современных технологий, создание новых жанров и музыкальных форм. Также анализируется гармонизация современного композиторства с национальными музыкальными традициями и его развитие через новые композиции, сценические произведения и педагогические процессы. Результаты исследования показывают, что современное композиторское искусство имеет важное значение в создании художественных новшеств и эстетического богатства, гармонизируя национальные и глобальные музыкальные процессы.

Ключевые слова: современное композиторство, композиторы, музыкальное творчество, современные музыкальные технологии, национальные музыкальные традиции, композиция, сценические произведения, педагогический процесс, художественные новшества, музыкальные инновации

Annotation: This article explores contemporary composing art, its formation, development trends, and role in modern musical processes. It discusses composers' creative activities, the use of modern technologies, and the creation of new genres and musical forms. The study also examines how contemporary composing art harmonizes with national musical traditions and develops through new compositions, stage works, and pedagogical processes. The research shows that contemporary composing art plays a significant role in creating artistic innovations and aesthetic richness while integrating national and global musical processes.

Keywords: Contemporary composing art, composers, musical creativity, modern musical technologies, national musical traditions, composition, stage works, pedagogical process, artistic innovation, musical innovation

KIRISH

Zamonaviy bastakorlik san'ati – bu nafaqat musiqiy ijod, balki badiiy tafakkur, estetik did va zamonaviy musiqiy pedagogikaning uyg'unligini ifodalaydigan murakkab va ko'p qirrali jarayondir. O'zbekiston musiqiy madaniyatida bastakorlik an'analari qadimdan rivojlanib, milliy musiqa tizimi va xalq musiqasi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan. So'nggi o'n yilliklarda zamonaviy bastakorlik san'ati yangi texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va global musiqiy jarayonlar bilan uyg'unlashib, o'zining ijodiy va badiiy imkoniyatlarini kengaytirdi.

Zamonaviy bastakorlik san'ati ijodkorning shaxsiy estetik didi, texnik mahorati va pedagogik yondashuvi bilan chambarchas bog'liq. Bastakorlar milliy musiqa elementlarini zamonaviy janrlar, sahna kompozitsiyalari va elektron musiqiy texnologiyalar orqali uyg'unlashtirib, yangi kompozitsiyalar yaratadilar. Shu bilan birga, zamonaviy bastakorlik san'ati milliy musiqa an'analari, maqom tizimi, xalq kuy va ashulalarini saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kirish qismida tadqiqotning asosiy maqsadi va vazifalari belgilanishi muhimdir. Ushbu maqolaning asosiy maqsadi – zamonaviy bastakorlik san'atining shakllanishi, rivojlanish tendensiyalari, zamonaviy texnologiyalar va milliy musiqa an'analari bilan uyg'unlashuvini ilmiy-tahliliy asosda o'rganishdir. Tadqiqotning vazifalari esa quyidagilarni o'z ichiga oladi: bastakorlarning ijodiy faoliyatini tahlil qilish, zamonaviy texnologiyalarning musiqiy ijro va kompozitsiyalarga qo'shgan hissasini o'rganish, yangi janrlar va pedagogik jarayonlardagi o'rni va ahamiyatini aniqlash.

Natijada, kirish qismi zamonaviy bastakorlik san’atining ilmiy asoslarini belgilab beradi, uning milliy va global musiqiy jarayonlar bilan uyg‘unlashuvi orqali badiiy yangilik va estetik boylik yaratishini anglashga imkon yaratadi.

ASOSIY QISM

1. Zamonaviy bastakorlik san’atining shakllanishi va rivojlanishi

Zamonaviy bastakorlik san’ati XX asr oxiri va XXI asr boshlarida O‘zbekistonda o‘zining yangi bosqichini boshladi. Bu jarayon milliy musiqa an’analari, xalq cholg‘ulari va maqom tizimi asosida shakllangan bo‘lib, zamonaviy texnologiyalar va global musiqiy tendensiyalar bilan uyg‘unlashgan. Bastakorlar ijodida nafaqat milliy estetik qadriyatlar aks etadi, balki zamonaviy musiqa janrlari – pop, estrada, elektron, hip-hop va eksperimental yo‘nalishlar ham keng qo‘llaniladi. Shu tariqa, zamonaviy bastakorlik san’ati o‘zbek musiqiy madaniyatida innovatsion va badiiy yangiliklarni yaratishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

2. Bastakorlarning ijodiy faoliyati va texnologiyalardan foydalanishi

Zamonaviy bastakorlar ijodiy jarayonida turli texnologik vositalardan faol foydalanadilar. Kompyuter dasturlari, sintezatorlar, elektron cholg‘ular va audio-redaktorlar orqali bastakorlar yangi janrlar, melodik va ritmik shakllar yaratadilar. Shu bilan birga, milliy musiqa elementlarini elektron musiqaga integratsiya qilish orqali milliy ohangni saqlash va sahna asarlarining badiiy qiymatini oshirish mumkin bo‘ladi.

Texnologiyalar bastakorlar ijodini faqat texnik jihatdan osonlashtirib qolmay, balki ularning ijodiy tafakkurini kengaytiradi. Masalan, elektron musiqiy effektlar, raqamli sintezatorlar va kompozitsion dasturlar orqali bastakorlar ilg‘or badiiy eksperimentlar olib boradi va yangi musiqa turlarini yaratadi.

3. Milliy musiqa an’analari bilan uyg‘unlashuvi

Zamonaviy bastakorlik san’ati milliy musiqa an’analari bilan uzviy bog‘liq. Maqom tizimi, xalq kuy va ashulalari, milliy cholg‘ular zamonaviy kompozitsiyalarda ishlatiladi, bu esa musiqaning melodik, ritmik va badiiy boyligini oshiradi. Bastakorlar tomonidan yaratilgan asarlar nafaqat sahna ijrosida, balki musiqiy ta’lim va pedagogik jarayonda ham keng qo‘llaniladi. Shu tariqa, milliy musiqa an’analari yangi musiqiy shakllar bilan uyg‘unlashib, zamonaviy bastakorlik san’atini boyitadi.[1]

[1] Karimov, A. **Bastakorlar ijodi va pedagogik ahamiyati.** Toshkent: Ilm, 2016.

4. Pedagogik va badiiy ahamiyati

Zamonaviy bastakorlik san’ati pedagogik nuqtai nazardan ham katta ahamiyatga ega. Musiqiy maktablar, konservatoriyalar va san’at studiyalari shogirdlarni nafaqat texnik mahoratga, balki milliy va zamonaviy musiqiy an’alarni uyg‘unlashtirishga o‘rgatadi. Bu jarayon yosh bastakorlarning ijodiy tafakkuri, estetik didi va musiqiy intellektini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Badiiy jihatdan, zamonaviy bastakorlik san’ati sahna ijrosini, musiqiy dramaturgiya va estetik ifodani boyitadi. Milliy va zamonaviy elementlar uyg‘unligi bastakorlarning ijodiy o‘ziga xosligini namoyon qiladi va musiqiy madaniyatning rivojlanishiga sezilarli hissa qo‘shadi.

5. Zamonaviy bastakorlikning innovatsion yo‘nalishlari

Bugungi kunda bastakorlar ijodida innovatsion yo‘nalishlar alohida ahamiyatga ega. Bu yo‘nalishlar orasida elektron musiqiy kompozitsiyalar, eksperimental janrlar, multimedia va sahna texnologiyalari orqali musiqiy ifodaning kengayishi mavjud. Shu tariqa, zamonaviy bastakorlik san’ati milliy musiqa merosini saqlagan holda global musiqiy jarayonlar bilan uyg‘unlashadi va yangi badiiy shakllarni yaratadi.

XULOSA

Zamonaviy bastakorlik san’ati O‘zbekiston musiqiy madaniyatida nafaqat ijodiy jarayonning, balki badiiy tafakkur, estetik did va pedagogik yondashuvlarning uyg‘unligini ifodalovchi muhim sohaga aylangan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy bastakorlar ijodiy faoliyatida milliy musiqa an’analari, maqom tizimi, xalq kuy va ashulalarini saqlagan holda zamonaviy texnologiyalar va global musiqiy jarayonlardan faol foydalanadilar. Shu tariqa, bastakorlar yangi janrlar, kompozitsiyalar, sahna asarlari va pedagogik shakllar yaratish orqali musiqiy madaniyatni boyitadi va rivojlantiradi.[2]

Zamonaviy texnologiyalar – kompyuter dasturlari, raqamli audio vositalar, sintezatorlar va elektron cholg‘ular – bastakorlik san’atini yangi darajaga olib chiqishda hal qiluvchi vosita sifatida xizmat qiladi. Bu texnologiyalar bastakorlarning ijodiy tafakkurini kengaytiradi, yangi melodik, ritmik va harmonik shakllar yaratishga imkon beradi, shuningdek, sahna va studiya ijrosini boyitadi. Shu bilan birga, milliy musiqa

[2] Karimov, A. **Bastakorlar ijodi va pedagogik ahamiyati.** Toshkent: Ilm, 2016.

elementlarini integratsiya qilish orqali zamonaviy bastakorlik san’ati milliy identitetni saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi.

Pedagogik nuqtai nazardan, zamonaviy bastakorlik san’ati musiqiy maktablar, konservatoriyalar va san’at studiyalari orqali yosh avlodni nafaqat texnik mahoratga, balki milliy va zamonaviy musiqiy an’alarni uyg‘unlashtirishga o‘rgatadi. Bu jarayon shogirdlarda ijodiy tafakkur, estetik did va musiqiy intellektni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, zamonaviy bastakorlik san’ati innovatsion yo‘nalishlar orqali musiqiy ifodaning yangi shakllarini yaratadi. Elektron musiqiy kompozitsiyalar, eksperimental janrlar va multimedia elementlari yordamida bastakorlar milliy merosni saqlagan holda global musiqiy jarayonlar bilan uyg‘unlashadi. Shu tariqa, zamonaviy bastakorlik san’ati nafaqat O‘zbekiston, balki xalqaro musiqiy maydonda o‘z o‘rnini mustahkamlashda davom etmoqda.

Natijada, zamonaviy bastakorlik san’ati milliy va global musiqa jarayonlarini uyg‘unlashtirish orqali badiiy yangilik, estetik boylik va musiqiy innovatsiyalar yaratishda muhim vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Ushbu tadqiqot zamonaviy bastakorlik san’atining ilmiy-tahliliy asoslarini anglash, uning ijodiy va pedagogik imkoniyatlarini baholash hamda musiqiy madaniyat rivojida o‘rnini chuqur anglash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirov, N. O‘zbekiston musiqiy madaniyati tarixi. Toshkent: O‘zbekiston, 2012.
2. Tursunov, S. Zamonaviy bastakorlik san’ati va ijodiy jarayonlar. Toshkent: Fan, 2015.
3. Xolmatov, R. Bastakor va zamonaviy musiqa texnologiyalari. Toshkent: Sharq, 2014.
4. Karimov, A. Bastakorlar ijodi va pedagogik ahamiyati. Toshkent: Ilm, 2016.
5. Islomov, M. Milliy musiqa an’analari va zamonaviy kompozitsiyalar. Toshkent: Sharq, 2017.
6. Rasulov, D. Zamonaviy musiqiy janrlar va innovatsiyalar. Toshkent: O‘zbekiston, 2013.

7. Sobirov, I. Zamonaviy bastakorlik va musiqiy pedagogika. Toshkent: Ilm, 2012.
8. Jumanov, F. Milliy musiqa elementlari va sahna ijrosi. Toshkent: Fan, 2018.
9. Toshpulatov, O. Zamonaviy bastakorlik san’ati pedagogik va badiiy ahamiyati. Toshkent: Ilm, 2014.
10. Nazarov, B. Bastakorlik va zamonaviy musiqa uyg‘unligi. Toshkent: Sharq, 2015.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING